

Rafał Ruta

**NOTHORHINA MURICATA (DALMAN, 1817)
NA POMORZU (NW POLSKA)**

***Nothorhina muricata* (Dalman, 1817) in Pomerania (NW Poland)**

Nothorhina muricata [= *N. punctata* (Fabr.)] to kózka o bardzo szerokim zasięgu, obejmującym prawie całą Palearktykę, od Hiszpanii po Japonię (Löbl i Smetana 2010). W Polsce należy do najrzadziej spotykanych przedstawicieli rodziny. Zasadza stare, ponadstuletnie, najczęściej samotnie rosnące, żywe sosny (głównie *Pinus sylvestris*). Żeruje w korwinie, zwykle nie uszkadzając łyka i nie wpływając negatywnie na kondycję drzewa. Dorosłe chrząszcze, spotykane od czerwca do sierpnia (Gutowski 2004), są bardzo ruchliwe i chętnie chowają się w szczelinach kory (Burakowski et al. 1990) – znacznie łatwiej wykazać występowanie gatunku na podstawie charakterystycznych żerowisk. Ze względu na zanikanie starych, samotnych sosen oraz występowanie chrząszcza na rozproszonych, izolowanych stanowiskach, gatunek uznano za zagrożony. Zarówno w polskiej czerwonej księdze (Gutowski 2004), jak i na pol-

Fot. 1-2. Sosny zasiedlone przez *N. muricata*. 1, sosna w Podlescu, 10.07.2013, 2, sosna k. Martwi, 9.07.2013; fot. R. Ruta.

Photo. 1-2. Pines inhabited by *N. muricata*. 1, a pine in Podlesiec, 10.07.2013, 2, a pine near Martew, 9.07.2013; Photo by R. Ruta.

Fot. 3-5. Sosny przy drodze Golin – Załom. 3-4, kępa drzew wśród pól, 5, sosna zasiedlona przez *N. muricata*, 9.07.2013; fot. R. Ruta.
Photo 3-5. Pines by the Golin – Załom road. 3-4, a group of trees surrounded by fields, 5, a pine inhabited by *N. muricata*, 9.07.2013; Photo by R. Ruta.

Fot. 6-7. Stara sosna nad rz. Łobżonką k. Dorotowa, pokrój drzewa, 28.06.2014; fot. R. Ruta.
Photo 6-7. An old pine by the Łobżonka river near Dorotowo, 28.06.2014; Photo by R. Ruta.

Fot. 8. Stara sosna nad rz. Łobżonką k. Dorotowa, żerowisko *N. muricata*, 28.06.2014; fot. R. Ruta.

Photo 8. An old pine by the Łobżonka river near Dorotowo, larval galleries of *N. muricata*, 28.06.2014; Photo by R. Ruta.

skiej czerwonej liście chrząszczy (Pawłowski et al. 2002) figuruje w kategorii EN – zagrożone. Gutowski (2004) postulował ochronę starych sosen, pozostawianie dobrze nasłonecznionych drzew na zrębach, a także zabezpieczenie starych drzew przed ocienieniem przez krzewy. Wiedzę o występowaniu w Polsce i biologii *N. muricata* podsumował Gutowski (2004). Od czasu ukazania się tej publikacji odnaleziono nowe stanowisko w Puszczy Białowieskiej (oddz. 229Bf, dawny obręb ochronny Hwoźna) (Gutowski et al. 2006).

Na Pomorzu znane były do tej pory dwa stanowiska. Lentz (1879) wykazał *N. muricata* z okolic Wejherowa, gdzie łowił tę kózkę na pniach starych sosen w lipcu i sierpniu, natomiast Gutowski (Gutowski i Ruta 2002) odnalazł stanowisko w Puszczy Drawskiej, przy drodze z Martwi do Miradza. W ostatnich latach kilkakrotnie odwiedzano sosny w Martwi, a także odnaleziono nowe stanowiska, wymienione poniżej. Na wszystkich lokalizacjach obecność *N. muricata* stwierdzano na podstawie żerowisk.

1. Puszcza Drawska, Podlesiec (52.9462 N, 15.8727 E; UTM: WU56), stara sosna na skraju lasu (fot. 1), 16.03.2002, obs. A. Gawroński i R. Ruta; 10.07.2013, obs. R. Ruta i A. Stanilewicz. Sosnę silnie zaciaśniały krzewy czeremchy amerykańskiej *Padus serotina*.

2. Puszcza Drawska, ok. 2 km na SW od Martew k. Tuczna (53.1707 N, 16.0891 E; WU79), trzy stare sosny (fot. 2-3), oddz. 277f, l, 278i, obs. J. M. Gutowski, 2002, stara sosna w młodszym drzewostanie, oddz. 277a, obs. J. M. Gutowski, 2002. Informację o stanowisku opublikowano w pracy Gutowskiego i Ruty (2004); ostatnio odwiedzone 9.07.2013, obs. R. Ruta i A. Stanilewicz. Dolną część pni sosen silnie zaciaśniały krzewy czeremchy amerykańskiej. W 2002 r. wnioskowano o objęcie drzew ochroną pomnikową.

3. Puszcza Drawska, Golin (53.1056 N, 16.0692 E; WU78), kępa starych sosen wśród pól (fot. 4-6), ok. 2 km na S od Golina, przy drodze polnej Golin – Załom, na jednej sośnie liczne otwory wylotowe *N. muricata*, 9.07.2013, obs. R. Ruta i A. Stanilewicz.

4. Bory Kujawskie, 1,7 km na SW od Dorotowa (53.3594 N, 17.2589 E; XV51), stara sosna na prawym brzegu rz. Łobżonki (fot. 7-9), żerowisko z bardzo licznymi otworami wylotowymi *N. muricata* po wschodniej stronie pnia, sięga kilku metrów wysokości, 12.06.2007, obs. R. Ruta; 28.06.2014, obs. R. Ruta, J. Ramucki, S. Rogala, A. Stanilewicz, K. Żuk.

Teren Pomorza ma duże znaczenie dla zachowania omawianego gatunku w Polsce. Duży udział borów sosnowych pozwala podejrzewać, że na odnalezienie czekają kolejne stanowiska *N. muricata*. W odniesieniu do znanych stanowisk wskazane jest objęcie zasiedlonych so-

sen ochroną pomnikową i okresowe wycinanie zacieniającego pnia krzewów (przede wszystkim czeremchy amerykańskiej).

Podziękowania

Arturovi Stanilewiczowi, Arkadiuszowi Gawrońskiemu i pozostałym osobom wymienionym w tekście dziękuję za wspólne wyjazdy terenowe. Panu prof. dr. hab. Jerzemu M. Gutowskiemu dziękuję za przesłanie odbitki publikacji i cenne uwagi do wcześniejszej wersji pracy.

LITERATURA

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1990. Chrzążce Coleoptera. Cerambycidae i Bruchidae. Katalog Fauny Polski 23, 15. PWN, Warszawa.
- GUTOWSKI J. M. 2004. *Nothorhina punctata* (Fabricius, 1798). In: GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (Eds.). Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. IOP PAN, AR im. A. Cieszkowskiego, Kraków: 144-145.
- GUTOWSKI J. M., BUCHHOLZ L., KUBISZ D., OSSOWSKA M., SUĆKO K. 2006. Chrzążce saproksyliczne jako wskaźnik odkształceń ekosystemów leśnych borów sosnowych. Leśne Prace Badawcze 4: 101-144.
- GUTOWSKI J. M., RUTA R. 2004. Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczno (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (Insecta: Coleoptera). Nowy Pam. Fizjogr. 3, 1-2: 27-60.
- LENTZ H. L. 1879. Catalog der Preussischen Käfer neu bearbeitet. Beitr. Naturk. Preuss. Königsberg, 1-64.
- LÖBL I., SMETANA A. 2010. Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 6. Chrysomeloidea. Stenstrup, Apollo Books.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera Chrzążce. In: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.). Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.

Summary

Recent records of an endangered longhorn beetle *Nothorhina muricata* in Pomerania are reported, including two new localities in Puszcza Drawska Forest (in Podlesiec and Golin), and a single new one in Bory Kujawskie Forest (Dorotowo in Łobżonka riv. valley). In all cases beetles inhabited old, solitary living pines in sunlit localities. In several cases lower part of the trunk was shaded by *Padus serotina* bush.

Adres autora:

Rafał Ruta
Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej
Wydział Nauk Biologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Przybyszewskiego 63/77
51-148 Wrocław
e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl